

Szczepan W. Ślaga

Nowe czasopismo z filozofii biologii

Studia Philosophiae Christianae 28/2, 268-269

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SZCZEPAN W. ŚLAGA

NOWE CZASOPISMO Z FILOZOFII BIOLOGII

Jesienią 1991 roku ukazało się nowe czasopismo pod nazwą *Uroboros. Revista Internacional de Filosofía de la Biología/International Journal of the Philosophy of Biology*. Wydano je w formacie A5, o objętości 216 stron. Jest to półrocznik publikowany przez Centro de Estudios Filosóficos, Políticos y Sociales „Vicente Lombardo Toledano” w Meksyku. Redaktorem naczelnym jest dr Włodzimierz Ługowski z Instytutu Filozofii i Socjologii PAN (i okresowo z Centro de Estudios Filosóficos...) a zastępcą redaktora naczelnego Raúl Gutiérrez-Lombardo z tegoż Centrum. W składzie 24-osobowego Komitetu Redakcyjnego znajdujemy nazwiska znakomych przyrodników i filozofów, m.in. B.-O. Küppersa (Göttingen), K. Matsuno (Nagaoka), G. Vollmera (Giessen), R. Sattlera (Montreal), I. Stengers (Bruxelles). Nie brak też (obok nazwiska Redaktora) akcentów polskich: w zespole redakcyjnym widnieje nazwisko K. Lastowskiego, w administracji — Ewa Ługowska, wśród autorów: M. Tempczyk i Cz. Nowiński.

Nota na stronie 3 okładki informuje, że półrocznik *Uroboros* poświęcony jest problematyce ontologicznej i metodologicznej nauk biologicznych z pozycji nie-pozytywistycznych i nie-redukcyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem podstaw filozoficznych współczesnych teorii ewolucji prebiotycznej i biologicznej. Czasopismo zainteresowane jest także ideą ewolucji w fizyce, kosmologii i innych naukach przyrodniczych, filozoficznym rodowodem myślenia procesualnego w nauce oraz sytuacją nie-pozytywistycznej filozofii biologii w różnych krajach. Prace publikowane są w języku hiszpańskim, portugalskim, francuskim, angielskim, niemieckim, ze streszczeniami w jednym z tych języków.

W artykule odredakcyjnym *In venenoso Dracone summam medicinam inesse czyli o mitologii i filozofii biologii* (s. 5—28) Autor (w domyśle — W. Ługowski), zmieniając przekornie modne w tytułach prac słowo „metodologia” na „mitologia”, formułuje siedem mitów „biofilozoficznych”. Oto one bez rozwinięcia: 1. badacze dokonują samorefleksji (filozoficznej); 2. istnieje jedna nauka (prawdziwa) i jedna metoda naukowa; 3. duch współczesnej biologii wyraża się poprzez biologię molekularną; 4. istoty żywe nie istnieją lub przynajmniej nie powinny istnieć; 5. głównymi rzecznikami biologii są biolodzy; 6. głównymi filozofami (biologii) są filozofowie; 7. istnieje jedna filozofia (biologii). W trakcie omawiania i uzasadniania tych mitów Autor odsłania, choć nie zawsze wyraźnie, własne stanowisko filozoficzne, które — być może — dałoby się wyrazić w postaci jeszcze jednego mitu.

Nie prezentując w tej krótkiej nocie treści wszystkich artykułów zamieszczonych w *Uroboros* vol. 1 nr 1, możemy jedynie wskazać, iż większość z nich koncentruje się wokół historyczno-metodologicznych i ontologicznych aspektów abiogenezy. Należą tu prace: K. Matsuno, *Zasada nieoznaczoności i początki życia: niedobra para* (s. 29—43); S. N. Salthe, *Formalne rozważania nad genezą życia* (s. 45—65); H. Kamminga, *Powstanie życia na Ziemi: teoria, historia i metoda* (s. 95—10). W. Ługowski i R. Gutiérrez-Lombardo w artykule *Podstawy filozoficzne teorii samoorganizacji makromolekuł prebiotycznych* (s. 111—133) analizują poglądy Hansa Kuhna wykazując, że ta (i inne) teoria samoorganizacji

materii godzi oparte na fizyce wyjaśnianie redukcjonistyczne w biologii funkcjonalnej z wyjaśnianiem antyredukcjonistycznym (historycznym) w biologii ewolucyjnej. W następnym artykule *Protobiologia versus zasada jednorodności (jednostajności) przyrody* (s. 135—153) Gutiérrez-Lombardo i W. Ługowski dowodzą, iż aktualny stan badań abiogenezy (protobiologii) nie ujawnia znamion zastoju, jak sądzą niektórzy, co powyżej wskazuje na pewien kryzys w sposobie patrzenia na przyrodę. Pod wpływem narastających badań musiał zmienić się klasyczny scenariusz genezy życia, lecz to nie może stanowić argumentu przeciw całej protobiologii. Połączenie wyników badań ewolucji chemicznej w kosmosie i na Ziemi staje się podstawą nowego scenariusza (modelu) abiogenezy, w myśl którego możliwe jest tworzenie się porządku z chaosu. Zasadą jednorodności przyrody wraz z zasadą niezmienności praw przyrody Autorzy uważają za pozytywistyczną i mechanistyczną.

Inne prace omawianego numeru dotyczą wybranych problemów z filozofii biologii. S. Sankar w artykule *Redukcjonizm i wyjaśnianie w biologii molekularnej* (s. 67—94) pośrednio także nawiązuje do genezy życia, gdy dowodzi, że wyjaśnianie funkcjonalne pojawia się w biologii molekularnej jedynie tam, gdzie podejmuje się pytanie o początki, np. kodu genetycznego. A. Figueroa poświęca swój artykuł *Poszukiwaniu nie-pozytywistycznej filozofii biologii w Ameryce Łacińskiej* (s. 169—186). M. Tempczyk w pracy *Na drodze ku procesualistycznej filozofii przyrody czyli filozofia fizyki kilka słów zachęty dla biologów nie-redukcjonistów* (s. 155—168) dowodzi, iż dzięki rozwojowi ogólnej teorii systemów i cybernetyki a także termodynamiki nierównowagowej biologia zaczyna wyzwalać się spod przemożnego wzorca fizyki i właściwego jej redukcjonistycznego sposobu wyjaśniania. Badając systemy dynamiczne od strony ich złożoności, samorozwoju i całościowości, nowa fizyka a w ślad za tym i filozofia fizyki, ukazuje biologom procesualistyczną wizję świata, a przez to niejako zachęca do rozwijania postawy nie-redukcjonistycznej.

Wydzielony w końcu numeru dział *Archiwum* wypełnia praca Cz. Nowińskiego *Biologia, teorie rozwoju i dialektyka* (s. 189—213).

W sumie omówiony numer 1 *Uroboros* prezentuje szeroką gamę interesujących poznawczo i żywo dziś diskutowanych problemów z filozofii biologii. Zapowiadany numer 2 ma zawierać materiały z X Międzynarodowego Seminarium Badań Filozoficznych nt. *Biologia między mitologią i filozofią*, jakie odbyło się w Meksyku w dniach od 28—31.10.1991 r. Kolejne numery ukazały zapewne wyraziściej profil ideowy tego tak potrzebnego i ciekawego czasopisma.

SZCZEPAN W. ŚLAGA

POSTĘPY I PRZYSZŁE KIERUNKI BADANIA ABIOGENEZY

Współczesne badania nad początkami życia na Ziemi, u podstaw których leży dobrze ugruntowana idea ewolucji chemicznej, rozwijają się niezwykle intensywnie i wielokierunkowo stając się dziedziną na wskroś interdyscyplinarną. Obejmuje ona zarówno badania laboratoryjne, jak i „terenowe” kosmo- i geochemiczne, stąd nie dziwi nikogo, że geneza